

کما: رازهای گیاه «آنگوزه»؛ از خواص شگفت‌انگیز دارویی تا تهدیدات زیست‌محیطی

رئیس اداره منابع طبیعی و آبخیزداری بافق: گیاه «کُمای بیابانی» که در زبان محلی بافق به آن «گَزرو» یا «خیارک» گفته می‌شود، یکی از گونه‌های ارزشمند و کم‌نظیر علفی در مناطق بیابانی و نیمه‌بیابانی بافق است

به گزارش خبرنگار گروه جامعه خبرگزاری گزارش خبر، کما نام محلی گیاه آنگوزه است که سرشار از فواید مختلف است و طرفداران زیادی دارد و با نام‌های دیگری مانند هینگ، ویه، بی وزا، اشتلغاز، اشتراغز و از این قبیل نیز شناخته می‌شود که همگی گونه‌های مختلفی از یک گیاه هستند و شباهت زیادی با هم دارند.

این گیاه کما علفی چند ساله است که ریشه‌ای کمی کلفت و گوشتی دارد، برگ‌هایش بریده و غباری هستند و ساقه‌ای گوشتی دارد، تا دو متر می‌تواند رشد کند و گل‌هایش زرد و چتر مانند در آخر ساقه هستند، این گیاه در سال‌های ابتدایی رشدش برگ‌های گسترده از روی زمین دارد و در مراتع به آن‌ها کما و انگزاکما می‌گویند، میوه آن دو تخم با رنگ قهوه‌ای تیره و سیاه دارد، بیضی کمی پهن و بسیار بد بو است، با تیغ زدن یا قطع کردن ریشه یا قسمت پایین ساقه و بقیه گیاه در پایان بهار شیر بد بویی در اواسط تابستان بیرون می‌آید که در کنار هوا کم‌کم سفت می‌شود و همان انگوزه مورد مصرف ما را می‌سازد.

خاستگاه

گیاه کما در زمین‌های خشک و آهکی پهنای گرم آسیا می‌روید و بومی استپ‌های ایران و افغانستان است، می‌توانید آن را در شهرستان کوهسرخ خراسان رضوی در روستای دهمیان بلوچستان و باختری مختلف جنوب ایران مثل راور، سرجهان، کرمان، آباد و نائین ببینید.

محبوبه معتمدنیا از وجود یکی از گیاهان نادر و مقاوم در مناطق بیابانی این شهرستان خبر داد و گفت: گیاه «کمای بیابانی» که در زبان محلی بافق به آن «گَزرو» یا «خیارک» گفته می‌شود، یکی از گونه‌های ارزشمند و کم‌نظیر علفی در مناطق بیابانی و نیمه‌بیابانی بافق است.

وی بیان اینکه گیاه کما، گیاهی مقاوم در مقابل تن‌چکش‌های کم‌آبی، بادهای گرم و خشک و زمین‌های کم‌بهره نیمه‌بیابانی است، یادآور شد: این گیاه با شرایط اقلیمی بافق تطابق و سازش حاصل کرده است.

معتمدنیا با اشاره به شرایط زیستی این گیاه افزود: کمای بیابانی در ارتفاعات بالای هزار و ۵۰۰ متر قابل مشاهده است و به دلیل مقاومت بالا در برابر خشکی و شرایط سخت اقلیمی، معمولاً در خاک‌های دارای مواد آلی فقیر و نواحی شنی رشد می‌کند.

رئیس منابع طبیعی و آبخیزداری بافق گفت: کما گیاهی نایاب بوده که از ریشه گیاه "کما"، آنگوزه به دست آمده و شیر آنگوزه از زمان‌های خیلی دور همواره به عنوان دارو شناخته شده و از آن برای معالجه یا تسکین موارد زیادی استفاده شده است.

"کما" گیاهی علفی، کرک‌دار، چند ساله، دارای ریشه کمی ضخیم و گوشتی با ساقه قوی و خشن است

رئیس اداره منابع طبیعی با تأکید بر اهمیت حفظ این گونه گیاهی تصریح کرد: برداشت بی‌رویه از این گیاه می‌تواند نسل آن را تهدید کند، از همین رو لازم است مردم محلی و علاقه‌مندان به طبیعت با حساسیت بیشتری نسبت به حفظ آن عمل کنند.

وی خاطرنشان کرد: در شهرستان بافق بیش از ۱۵۵ گونه گیاهی دارای ارزش دارویی شناسایی شده که کمای بیابانی یکی از نمونه‌های مهم و قابل توجه آنها به شمار می‌رود

یک کارشناس گیاهان دارویی هم در این زمینه گفت: این گیاه جزء گیاهان "منو کارپیک" بوده، بدین معنی که در طول رویش فقط یک بار به گل می‌رود و سپس دوره رویش آن خاتمه می‌یابد. مرحله رشد گیاه از اوایل بهار، شروع و تا اواسط تیرماه ادامه دارد، سپس دوره خواب بوته‌های نابالغ، آغاز و تا بهار سال بعد ادامه دارد.

علی کامجو، با اشاره به خواص دارویی این گیاه، بیان کرد: «کما» دارای املاح و ویتامین‌های زیادی بوده که خاصیت ضد میکروب دارد همچنین این گیاه دارای خاصیت‌های زیادی برای انسان است. این گیاه برای گوارش و حذف انگل‌های روده‌ای نیز مفید است. مصرف «کما» حملات صرع را نیز کاهش می‌دهد.

این پژوهشگر گیاهان دارویی ادامه داد: در کشورهای خارجی از صمغ این گیاه، کپسول ضد ویروس برای آنفولانزای خونی ساخته‌اند. همچنین مصرف این گیاه باعث افزایش هورمون پرولاکتین و در نتیجه افزایش شیر در مادر می‌شود. کامجو با بیان اینکه بد بو کردن شیر مادرانی که تغذیه فرزندان را فراهم می‌کنند یکی از ضررهای مصرف «کما» است، افزود: این گیاه دارویی باید در حد

متعادل مصرف شود.

این کارشناس و پژوهشگر با اشاره به اقتصادی بودن «کما»، بیان کرد: از صمغ این گیاه، آنگوزه به دست می‌آید. آنگوزه محصولی صادراتی است.

وی با اشاره به خواص دارویی آنگوزه، بیان کرد: این ماده، خاصیت مسکن داشته و در کاهش فشارخون و بیماری‌های قلبی عروقی نیز مؤثر است.

وی ادامه داد: متأسفانه برداشت آنگوزه به روش برش عرضی باعث مرگ گیاه شده و همین موضوع باعث کاهش شدید بوته‌های کما شده و خشک‌سالی‌های اخیر این امر را تشدید کرده است. جوانه‌های گل در این گیاه باعث رشد دوباره آن می‌شود، این در حالی بوده که این قسمت از "کما" نیز مصرف غذایی دارد.

پویان بیان کرد: اگر جوانه گل در گیاه "کما" از بین برود، حداقل ۶ سال طول کشیده تا این گیاه برای باری دیگر در زمین رشد کند.

پژوهشگر گیاهان دارویی با بیان اینکه مصرف زیاد "کما" باعث منقرض شدن جوانه‌های مولد آن شده است، اظهار کرد: باید راهکارهای مؤثری برای جلوگیری از این امر ارائه شود. شهروندان در برداشت کامل گیاه "کما" در یک منطقه خودداری کرده و چند بوته‌ای را برای بذرافشانی نیز باقی بگذارند. کاشت بذر این گیاه یکی از راه‌های جلوگیری از نابودی آن است. مأموران منابع طبیعی نیز بذر "کما" را در مناطق مستعد رویش آن، کشت کنند.